

to je madjarske, tak mož pač ni za to, da ljudstvo drži kaj na njegovo besedo. Da je pa pri njem tako, to vedó naši bralci lahko iz vsega, kar so doslej izvedeli o njem. Mi ne znamo, koliko ali nekaj bralcev imamo v Medjimurji, le-te pa prosimo zato, naj gledajo, da dobé ljudje drugo berilo v roke. Naj bo že to, katero koli, samo „Medjimurje“ naj ne bode!

To je pogubljivo in ostane tako, če še desetkrat priseže slavni Margitai Jozsef na „svojo zastavo“. Častita duhovščina pa naj gleda, da se otrese sama jarma, nasilja, ki se ji dela od madjarstva. Dokler pa še ne more tega, naj skrbi ljudstvu, da dobi boljše berilo v roke, kakor je „Medjimurje“.

Slov. jezik in c. kr. uradi.

(Konec.)

Da pa bralci „Slov. Gospodarja“ še bolj razvidijo, da se res nismo potegovali za same malenkostne reči in prijemali „bika za rep, namesto za roge“, objavljam, kakor sem bil že obljubil, celo dotično prošnjo od besede do besede. Prošnja se glasi:

„Vis c. kr. justično ministerstvo!

Okraj Šmarski — St. Marein bei Erlachstein — na južnem Štajarskem je popolnoma slovenski. Za Nemce se je dalo vpisati pri zadnji štetvi komaj 40 oseb, in še to so večinoma uradniki; vsi ostali stanovniki — po številu 18.100 — so Slovenci.

Tembolj se čudime in žali nas to, da se slovenski naš jezik in ž njim vred narodnost naša pri tukajšnjem c. kr. okrajnem sodišči v Šmarji tako prezira! Akoravno ima sodišče opraviti izključljivo le s slovenskimi strankami vidimo na poslopji, kjer uraduje, samo nemški napis: „K. k. Bezirksgericht St. Marein“ pod c. kr. orlom! Istotako so napisi nad posameznimi vrati, kjer poslujejo uradniki in sodniki, samo v nemškem jeziku. Človek bi mislil, da so toti napisi za to, da se stranke lahko po njih ravna in da razvidijo, kje biva kak urad, oziroma sodnik; človek bi nadalje sklepal, da bodo toti napisi pri našem sodišči, ki je samo za slovenske stranke, tudi slovenski, ali napisi so samo v jeziku nemškem! Ako se taki napisi napravljajo v tujem, strankam nerazumljivem jeziku, pravi se to nezmisel in je prav takó, kakor bi jih sploh ne bilo. Stranke morajo vendar-le še popraševati, kje uraduje ta ali oni uradnik. Uradni pečat je pri našem sodišči za vse odloke, tudi za slovenske samo nemški. Pozivi, s katerimi se kličejo stranke in priče k sodišču, so nemški. Sprejemni listi, s katerimi morajo stranke potrjevati prejém odlok, razsodb, pozivov itd., so seveda ravno tako samo nemški.

Nam Slovencem se godi s tote strani —

in ne samo pri nas v Šmariji, ampak tudi po drugod po Slovenskem! — očitna krivica. Naš narod umeje slovenski čitati in pisati; ako dobiva torej slovenske dopise, vé takoj, kaj zahteva od njega c. kr. sodišče. Pri nemških pozivih pa ti mora iskati še le tolmača, ali ta ne zadene vselej prave, tako, da imajo stranke lahko večkrat veliko škodo. Pravici to gotovo ne koristi.

Visoko c. kr. justično ministerstvo, stoječe vselej in vsekdar na principu državnih osnovnih zakonov, pokazalo je že premnogokrat tudi nam Slovencem nasproti, kako resno mu je mar, da se strogo izvaja jezikovna enakopravnost zamčena nam v § 19. Zatorej prosimo s popolnim zaupanjem:

Vis c. kr. justično ministerstvo blagovoli zaukazati, da se na našem c. kr. okr. sodišči naredi pod c. kr. orlom slovenski napis: „C. kr. okrajno sodišče v Šmariji; da si naše okr. sodišče omisli slovenski uradni pečat, slovenske pozive, sprejemnice in druge potrebne slovenske tiskovine, ter da take tiskovine potem tudi upotreblja“.

V Šmariji pri Jelšah, dne 9. dec. 1888.

(Sledé podpisi.)

Ne pričakujmo vsega od naših deželnih in državnih poslancev! Poleg teh naših zastopnikov je jeden glavnih pripomočkov za dosego narodnih pravic tudi pritožba, rekurz in prošnja. Vlada sama je že večkrat izjavila, da želi pojasnil izmed ljudstva samega; vlada želi in hoče imeti konkretnih slučajev v rokah, ker tako najlezje izvé potrebe in zahteve prebivalstva. Razen tega so take pritožbe tudi močna oslomba našim poslancem, ker po tem takem vlada izvé, da želje naših poslancev so želje narodove in ne samo njih osebne želje. Primeri rekurze slov. občin za slovensko ljudsko šolo, ki so imeli že nekaj uspehov! S tega širšega in višjega stališča, naj se ocenjuje naša gori omenjena pritožba. Prepričan sem, ako vsak okraj na slovenskem Štajarskem pošlje enake pritožbe na Dunaj, kakor okraj Šmarski, da to gotovo ne bo brez uspeha. To utegne spoznati tudi gosp. dopisnik, ki je spisal svoj odziv na naš poziv. „Trkajte in odprlo se vam bode!“ tako misli tudi poslej Šmarčan.

Gospodarske stvari.

Gnojišča in njih streha.

Da je gnojišče glavnica, ki daje dobre obresti, to je zuano in slab gospodar, ki ne gleda na to da ima dobro gnojišče, t. j. da pospravi gnoj čem bolje mogoče v kup, dokler ga ne izvozi na polje. To pa ni tako lahko, kakor se misli. Jama na kakem konci dvorišča, v katero se spravlja gnoj iz hlevov, ta še ni

vse in treba je skrbeti za to, da ne trpi škode gnoj na gnojišči ter mu ne izhlapi najboljih snovi, predno pride gnoj v zemljo in ji vrne tistih moči, ki jih ji jemlje silje, dokler raste na njej.

Ako leži gnojišče na prostem, dela gnoju škode solnce pa tudi dež, če ga je veliko, spere ga preveč. Naj se prepreči oboje, za to se napravljata streha na gnojišče ali se pokrije s krovom iz zbitih desek. Resnica, s tacim krovom doseže se oboje, vendar pa ni za to, da pride sploh v rabo. Nekaj je to, ker se poletu, ko ni dalje časa dežja, posuši gnoj preveč in treba bi ga bilo večkrat zaliti z gnojnico. Ako se to stori od časa do časa, tedaj je dobro; če se pa opušta, potem izgubi gnoj vendar-le veliko svoje moči. Ali kar je še važniše, tak krov ali streha, stane denarja in pri gospodarji, ki pridela veliko gnoja, priredi se le težko, kajti gnojišče je pri njem precej veliko.

Kaj kaže tedaj njemu? Naj drži deževnico od gnojišča, to se pravi, toliko deževnice, kolikor bi mu je bilo preveč, to doseže človek s tem, da napravi zid okoli gnojišča nekaj v dno, nekaj nad zemljo. Isto doseže, vsaj nekaj, ako se vdela rob gnojišča trdno z ilovico, da ne prepušča deževnice pa tudi gnojnico drži bolj v sebi. To delo ne stane preveliko in vendar pomaga veliko za to, da ostane gnoj močan in se celo vzboljšuje na gnojišči.

Zoper vročino solnca pomaga si kmet lahko in za to mu ni treba druga, kakor da vsadi ob robih gnojišča par tacih dreves, ki hitro rastejo in dajo obilo sence. Za to kaže menda najbolj divji kostanj, lipa itd. V tem naj še omenimo eno napako pri izvažanju gnoja. Nekateri gospodarji imajo svoje gnojišče na dvorišči in čisto prosta jama velja jim za tako. Kedar se izvažajo pri njih gnoj, postavlja se voz na sredo jame in družina meče od vsake strani gnoja na voz. Delo gre tako sicer urno naprej ali uboga živina, ki mora izpeljati poln voz iz jame!

Po naši misli pač ni treba živini te muke. Ako so ljudje razumni pri svojem delu, ne bode jim pretežko, da si ga vrvnajo prav in si voz vselej tako postavijo, da tudi njim ne bode treba predaleč nositi ali metati gnoja na voz. Tedaj nikar živine mučiti, kjer se da delo opraviti drugače!

Sejmovi. Dne 30. marcija v Celji in v Poličanah (za svinje). Dne 1. aprila v Mariboru. Dne 2. aprila v Artičah in v Radgoni. Dne 3. aprila v Imenem (za svinje) in v Lučanah.

Dopisi.

Iz Spitaliča. (Zmešnjave.) Čital sem iz Hajdinja dopis o neprijaznih tamošnjih raz-

merah med č. g. župnikom in župljani. Peščica ljudi, ki si svoji največjo veljavo v župniji, nasprotuje tamošnjemu velezaslužnemu č. g. župniku. Tudi iz naše, dosehmal mirne doline se mora žalibog nekaj enakega poročati. Do konca preteklega leta je županoval tukaj sicer priprost pa pameten in značajan kmet Franc Kukovič, po domače Platovšek. Franc Kukovič je pridno in zvesto oskrboval občinsko premoženje. Meseca grudna preteklega leta pa so izvolili Tolstovrhari novega župana, ali on stanuje na visokem hribu, na koncu župnije in imajo Tolstovrhari sedaj po potrdila, živinske potne liste itd. večinoma daleč in težavno hoditi. Še več. Med tem, ko je pod prejšnjim županom vladal lepi mir in sporazumljenje med g. župnikom in občino, ker je Franc Kukovič, prejšnji župan, značajan mož ter se ni dal rabiti od tiste peščice župnikovih sovražnikov „za klešče“, s katerimi bi iz varnega zakotja župnika ščipali, v tem, pravim, pa so novi župan in njegovi modri odborniki takoj začeli borbo zoper g. župnika. Leta 1819 je namreč kupila župnija Spitalič tisto zemljišče, na katerem sedanja šola stoji, za mežnarijo in organista in še je le leta 1845 se otvorila župnijska šola pod vodstvom prvega Spitališkega učitelja Jerela, potem ko se je na temelju prejšnje stare koče postavilo leta 1830 sedanje poslopje. Ker so do leta 1886 vsi učitelji bili ob enem organisti, uporabljali so na ime župnijske občine Spitališke (in ne občine Tolsti vrh) vknjiženo zemljišče kot nagrado za orgljanje ob nedeljah in praznikih. Tudi mežnar je imel v tem poslopju stanovanje in še le po novi šolski postavi so ga porinili v klet pod šolo, v kateri ni peči in ne okna, ter je živel siromak tam zimo in leto v nekurjeni temni in vlažni kleti, v kateri je ob enem shranjeval svojo bernjsko vino. Dačo je plačevala pa cerkva za celo posestvo do leta 1886 in še sedaj plačuje zavarovanje proti ognju za šolsko poslopje. Ker je toraj posestvo fare Spitališke in je le župnik predstojnik Spitališke župnije, ne pa Tolstovrhški župan, ima župnik odločevati in razpolagati s posestvom, ki je vselej le bila nagrada organistova. Razun tega je sedanji g. župnik privolil, da sme g. učitelj kot taki rabiti brezplačno dva vrta. Ali občinski odbor Tolstovrhški je, ne da bi g. župnika kaj vprašal, sedanjemu g. učitelju, ki še pa le drugo leto prevzame orgljarstvo, oddal v seji dne 22. decembra 1888 organistovo zemljišče proti odškodnini 25 glid. Še le čez blizo dva meseca je g. župnik po drugih župljanih izvedel o tem sklepu in opozoril župana, da on kot župan občine Tolsti vrh nima segati v pravice župnijskega predstojništva, to je g. župnika ter je izjavil, da nima nič zoper to, da g. učitelj „kot organist“ uporablja zemljišče, vsakako pa se ustavlja župnijski predstojnik